

Брюксел, 25.2.2015 г.
COM(2015) 80 final

ПАКЕТ ЗА ЕНЕРГИЕН СЪЮЗ

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ, КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ И ЕВРОПЕЙСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА**

**Рамкова стратегия за устойчив енергиен съюз с ориентирана към бъдещето
политика по въпросите на изменението на климата**

1. ЗАЩО СЕ НУЖДАЕМ ОТ ЕНЕРГИЕН СЪЮЗ

Целта на един устойчив енергиен съюз, основан на амбициозна политика по отношение на климата, е да осигури на европейските потребители — домакинствата и предприятията — сигурно, устойчиво, конкурентоспособно и достъпно енергоснабдяване. За постигането на тази цел ще е необходимо основно преобразуване на енергийната система на Европа.

Нашата визия е за енергиен съюз, в който държавите членки виждат, че зависят една от друга, за да осигурят сигурно енергоснабдяване на своите граждани въз основа на истинска солидарност и доверие, както и за енергиен съюз, който изразява единни становища по глобалните въпроси;

Нашата визия е за интегрирана енергийна система за целия континент, в която енергията свободно преминава през националните граници в условията на конкуренция и възможно най-добро използване на ресурсите, и с ефективно регулиране на енергийните пазари на равнище на ЕС при необходимост;

Нашата визия е за енергиен съюз като устойчива, нисковъглеродна и екологосъобразна икономика, която е проектирана да бъде дълготрайна;

Нашата визия е за силни, иновативни и конкурентоспособни европейски дружества, които развиват промишлени продукти и технологии, необходими за осигуряването на енергийно ефективни и нисковъглеродни технологии в Европа и извън нея;

Нашата визия е за европейска работна сила с необходимите умения за изграждане и управление на енергийната система на бъдещето;

Нашата визия е за изграждане на доверие в инвеститорите чрез ценови сигнали, които да отразяват дългосрочните нужди и целите на политиката;

Най-важното е, че нашата визия е за създаване на енергиен съюз, основан на гражданите, в който последните се чувстват ангажирани с енергийния преход, възползват се от новите технологии, за да намалят сметките си, участват активно на пазара, а уязвимите потребители са защитени.

За да постигнем целта си, ние трябва да се откажем от икономика, задвижвана от изкопаемите горива, където енергията се основава върху централизиран и ориентиран към предлагането подход, разчитащ на остарели технологии и бизнес модели. Ние трябва да дадем възможност на потребителите да управляват търсенето и предлагането, като им предоставим информация, избор и създадем необходимата гъвкавост. Ние трябва да се откажем от разпокъсана система, характеризираща се с некоординирани национални политики, пазарни бариери и изолирани в енергийно отношение зони.

Европейската енергийна система в числа

Последните данни показват, че ЕС е внесъл 53 % от своята енергия, като разходите възлизат на около 400 милиарда евро, което го превръща в най-големия вносител на енергия в света. Шест държави членки зависят от един външен доставчик за целия си внос на газ и поради това са твърде уязвими при прекъсване на доставките. Също така е оценено, че всяко допълнително увеличение на икономите на енергия с 1 % води

до намаляване на вноса на газ с 2,6 %¹. 75 % от нашия жилищен фонд е енергийно неефективен. 94 % процента от транспорта разчита на нефтени продукти, 90 % от които идват от внос. Колективно ЕС изразходва над 120 милиарда евро годишно — пряко или косвено — за енергийни субсидии, които често не са оправдани². Над 1 трилион евро трябва да бъдат инвестирани в енергийния сектор на ЕС само до 2020 г.³

Цените на едро на електроенергията за европейските държави са на ниско равнище, въпреки че все още са с 30 % по-високи от тези в САЩ. В същото време цените на електроенергията за домакинствата с включени данъци са се увеличили средно с 4,4 % от 2012 до 2013 г. Цените на едро на природния газ все още са над два пъти по-високи от тези в САЩ⁴. Ценовата разлика с други икономики оказва въздействие върху конкурентоспособността на нашата промишленост, по-специално на енергоемките ни отрасли.

Европейските предприятия в областта на възобновяемите енергийни източници имат общ годишен оборот от 129 милиарда евро и осигуряват заетост на над един милион души⁵. Дружествата от ЕС притежават 40 % от всички патенти на технологии в областта на възобновяемите енергийни източници⁶. Предизвикателството е да се запази водещата роля на Европа при световните инвестиции в енергията от възобновяеми източници⁷.

Днес Европейският съюз разполага с набор от енергийни правила на европейско равнище, но на практика съществуват 28 национални регулаторни рамки. Това не може да продължава. Необходим е интегриран енергиен пазар за насърчаване на конкуренцията, постигане на по-голяма пазарна ефективност чрез по-добро използване на съоръженията за производство на енергия в целия ЕС и осигуряване на достъпни цени за потребителите.

Пазарът на дребно не функционира както трябва. Много битови потребители разполагат с твърде ограничен избор на енергийни доставчици и твърде слаб контрол върху разходите си за енергия. Неприемливо висок процент от европейските домакинства не могат да си позволят да плащат сметките си за енергия.

Енергийната инфраструктура остарява и не се адаптира към повишеното производство от възобновяеми енергийни източници. Необходимо е да се привлекат инвестиции, но сегашната организация на пазара и националните политики не поражда правилните стимули и не осигуряват достатъчна предвидимост за потенциалните инвеститори.

Продължават да съществуват енергийни острови, тъй като множество пазари не са добре свързани със своите съседи. Това увеличава разходите за потребителите и поражда уязвимост по отношение на енергийната сигурност.

¹ Съобщение „Енергийната ефективност и нейния принос към енергийната сигурност и рамката до 2030 година за политиките в областта на климата и енергетиката“, COM(2014)520.

² Европейска стратегия за енергийна сигурност, COM (2014) 330.

³ Оценки на Комисията. Съгласно изчисления на Международната агенция по енергетика (МАЕ) за производството, преноса и разпределението ще са необходими 1,3 трилиона евро до 2025 г.

⁴ Изчисления на ГД „Енергетика“ въз основа на пазарни доклади на агенция „Platts“ и данни на МАЕ за първата половина на 2014 г.

⁵ Доклад на EurObserv'ER от 2014 г.

⁶ За сравнение — дялът на ЕС от всички световни патенти е 32 %.

⁷ UNEP-BNEF. „Global Trends in Renewable Energy Investments“, 2014 г.

Все още сме лидери в иновациите и използването на възобновяеми енергийни източници, но други части на света бързо навакват и ние вече изоставаме по отношение на някои чисти, нисковъглеродни технологии.

Укрепването на инвестициите във високотехнологични, конкурентоспособни в световен мащаб дружества чрез стабилни политики ще доведе до създаването на работни места и икономически растеж в Европа. Ще се появят нови бизнес сектори, нови бизнес модели и нови професионални профили. Такава преобразуваща промяна засяга в дълбочина ролята на всички участници в енергийната система, в това число и потребителите.

Европа трябва да направи правилния избор сега. Ако тя продължи по сегашния път, неизбежното предизвикателство за преминаване към нисковъглеродна икономика ще е по-трудно преодолимо поради икономическите, социалните и екологичните разходи, дължащи се на разпокъсаните национални енергийни пазари. Сегашните ниски цени на нефта и природния газ, докато остават на това ниво, следва да бъдат разглеждани като историческа възможност — когато се комбинират с намаляващите разходи за по-чисти видове енергия, силна политика на ЕС в областта на климата и появата на нови технологии — да се пренасочи енергийната политика на ЕС в правилната посока: тази на енергиен съюз.

2. СЛЕДВАЩИ СТЪПКИ

Енергийната стратегия на Съюза разполага с пет взаимно подсилващи се и тясно взаимосвързани *измерения*, предназначени да внесат по-голяма енергийна сигурност, устойчивост и конкурентоспособност:

- енергийна сигурност, солидарност и доверие;
- напълно интегриран европейски енергиен пазар;
- енергийна ефективност, допринасяща за ограничаване на потреблението;
- намаляване на въглеродните емисии на икономиката, и
- научни изследвания, иновации и конкурентоспособност

2.1. Енергийна сигурност, солидарност и доверие

През май 2014 г. Комисията посочи в своята стратегия за енергийна сигурност⁸ как ЕС продължава да е уязвим към външни енергийни сътресения и призова определящите политиките лица на национално равнище и равнище на ЕС да съобщят ясно на гражданите решенията, които биха довели до намаляване на зависимостта от определени горива, доставчици на енергия и преносни маршрути. Енергийният съюз се основава на тази стратегия.

Основните движещи сили на енергийната сигурност са доизграждането на вътрешния енергиен пазар и по-ефективното потребление на енергията. Тя зависи от наличието на по-голяма прозрачност, както и повече солидарност и доверие между държавите членки. Енергийната сигурност на ЕС е тясно свързана с неговите съседи.

⁸ COM (2014)330.

Съвместните подходи в областта на енергетиката могат да укрепят всички части на Европейския съюз, например в случай на недостиг на доставки или тяхното прекъсване. Духът на солидарност по въпросите на енергетиката е изрично посочен в Договора и се намира в центъра на енергийния съюз.

Диверсифициране на доставките (енергийни източници, доставчици и преносни маршрути)

Политическите предизвикателства през последните месеци показаха, че диверсификацията на енергийните източници, доставчици и преносни маршрути е от ключово значение за гарантиране на сигурни и устойчиви енергийни доставки на европейските граждани и дружества, които очакват достъп до енергия на достъпни и конкурентни цени във всеки един момент. С цел да се осигури диверсификацията на газовите доставки, трябва да се ускори работата по Южния газов коридор, за да се даде възможност на централноазиатски страни да изнасят своя газ за Европа. В Северна Европа създаването на газови хъбове за втечен газ с няколко доставчици представлява значително повишаване на сигурността на доставките. Този пример трябва да бъде последван в Централна и Източна Европа и в региона на Средиземно море, където се изгражда средиземноморски газов хъб.

Изграждането на инфраструктура, която да осигури нови източници на газ за ЕС, изисква участието на множество партньори, като е едновременно сложно и скъпо. Разрешаването на тези проблеми изисква решителни действия на равнище ЕС. Комисията ще засили своята подкрепа за този процес чрез използването на всички налични инструменти за финансиране от Общността и по-специално бъдещия Европейски фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ), както и пълноценно ангажиране на европейските финансови институции. При все това трябва да се изгради също и необходимата инфраструктура във вътрешността на ЕС, включително възможността за реверсивно подаване на газ, за да се пренася газът там, където е необходим.

Ние ще проучим пълния потенциал на втечения природен газ (LNG), включително неговото използване като резервна възможност при кризисни ситуации, когато в Европа постъпва недостатъчно количество газ по съществуващата газопроводна система. Увеличаването на търговията с LNG ще допринесе за сближаването на световните цени на природния газ. През последните години цените на LNG бяха по-високи в сравнение с цените на пренасяния по газопроводи газ, по-специално поради високите разходи за втечняване, регазификация и транспорт, както и поради потреблението в Азия. За да се обърне внимание на тези въпроси, Комисията ще подготви всеобхватна стратегия за LNG, която ще обхване и необходимата преносна инфраструктура, свързваща точките за достъп до LNG с вътрешния пазар. Потенциалът за съхранение на природен газ в Европа и регулаторната рамка, необходима да се гарантират достатъчно запаси от газ за зимата, също ще бъде разгледани в този контекст. Комисията ще работи и за премахване на бариерите пред вноса на LNG от САЩ и други производители.

Като се има предвид зависимостта на ЕС от вноса и световните предизвикателства, свързани с изменението на климата, ние трябва да предприемем допълнителни мерки, за да се намали потреблението ни на нефт. Цените на нефта понастоящем са

ниски поради свръхдобив, съчетано с намаляване на потреблението и повишаване на енергийната ефективност⁹.

ЕС е силно зависим от вноса на ядрено гориво и свързаните с него услуги в държавите членки, в които ядрената енергия е част от енергийния микс. Диверсификацията на доставките е важна, за да се гарантира тяхната сигурност. Комисията ще актуализира и укрепи изискванията относно информацията, която трябва да бъде предоставена в съответствие с член 41 от Договора за Евратом по отношение на проектите за ядрени съоръжения.

Произведената на вътрешния пазар енергия допринася и за намаляване на зависимостта на Европа от вноса на енергия. Това включва по-специално възобновяеми енергийни източници, необходими за декарбонизация, както и конвенционални и — за тези държави членки, които са решили да ги използват — неконвенционални изкопаеми ресурси. Добивът на нефт и газ от неконвенционални източници в Европа, като например шистов газ, е възможност, при условие че въпросите, свързани с приемането от страна на обществеността и въздействието върху околната среда бъдат разрешени по подходящ начин.

Да работим заедно за сигурността на доставките

Държавите членки, операторите на преносни системи, енергийната промишленост и всички други заинтересовани лица трябва да работят в тясно сътрудничество, за да се гарантира високото равнище на енергийна сигурност за европейските граждани и дружества.

По отношение на нефта, вече са предприети важни стъпки с приемането на Директивата от 2009 г. за запасите от нефт¹⁰, в която се предвижда задължение за държавите членки да създават и поддържат минимални запаси от суров нефт и нефтопродукти.

Държавите членки следва да бъдат уверени, че в случай на недостатъчни доставки ще могат да разчитат на своите съседи. В доклада на Комисията от 2014 г. относно устойчивостта в краткосрочен план на европейската газова система¹¹ се подчертава необходимостта от засилено сътрудничество в отговор на възможно прекъсване на доставките. С цел да въведе общо управление при кризи, Комисията ще предложи превантивни планове и планове за действие при извънредни ситуации на регионално равнище и на равнището на ЕС, включително на равнището на договарящите се страни от Енергийната общност. Солидарността между държавите членки, особено в периоди на криза при доставките, трябва да бъде укрепена. Тези въпроси, както и опитът, натрупан при прилагането на регламента, ще бъдат взети предвид, когато се предложи преразглеждане на Регламента за сигурността на доставките на газ.

Комисията ще оцени вариантите за доброволни механизми за обединяване на търсенето, с цел колективно закупуване на природен газ по време на криза и когато държавите членки са зависими от един-единствен доставчик. Ще е необходимо да

⁹ ЕС ще запази водещата си позиция при определянето на стандартите и подобренията на ефективността в световен мащаб, като намалява бъдещото потребление на нефт и по този начин зависимостта на ЕС.

¹⁰ Директива 2009/119/ЕО от 14 септември 2009 г. за налагане на задължение на държавите членки да поддържат минимални запаси от суров нефт и/или нефтопродукти.

¹¹ COM(2014) 654 final.

се осигури пълно съответствие с правилата на СТО и правилата на ЕС за конкуренцията.

В много държави членки понастоящем съществуват неподходящи рамки за сигурност на доставките на електроенергия и се използват остарели и непоследователни подходи за оценка на сигурността на доставките на електроенергия. При съвместна работа с държавите членки Комисията ще определи набор от приемливи нива на риска от прекъсване на доставките, както и обективно, обхващащо целия ЕС и основаващо се на факти оценяване на сигурността на доставките, отразяващо положението в държавите членки. При това ще се вземат предвид трансграничните потоци, променливото производство от възобновяеми източници, оптимизацията на потреблението и възможностите за съхранение на енергия. Следва да се разработват механизми за изграждане на капацитет за подsigуряване на сигурността на доставките, само ако оценката на адекватността на регионална система указва подобна необходимост, като се вземе предвид потенциалът за енергийна ефективност и оптимизация на потреблението¹².

По-голяма роля на Европа на световните енергийни пазари

Енергийният съюз не е обърнат навътре проект. Един по-силен и по-сплотен ЕС може да се ангажира по-конструктивно със своите партньори за извличане на взаимна полза.

Енергийната политика често се използва като инструмент на външната политика, по-специално в основните държави, които произвеждат енергия или осигуряват транзит. Тази реалност трябва да бъде взета предвид при обсъждането на европейската външна енергийна политика.

Следователно Европейският съюз трябва да подобри способността си да въздейства със своята тежест на световните енергийни пазари. Заедно с основните си партньори Европейският съюз ще работи за постигането на подобрена система за световно управление на енергията, която да доведе до повече конкуренция и прозрачността на световните енергийни пазари.

Търговската политика на ЕС допринася за по-голяма енергийна сигурност и диверсификация чрез включването на свързани с енергетиката клаузи в търговските споразумения между него и неговите партньори. Когато ЕС договаря споразумения с държави, които са важни от гледна точка на сигурността на доставките, Комисията ще се стреми приоритетно да договоря специални „енергийни“ клаузи, допринасящи за енергийната сигурност, по-специално достъпа до ресурси, и за целите за устойчива енергия на енергийния съюз. По принцип Комисията ще следва активна програма за търговия и инвестиции в областта на енергетиката, включително достъп до външни пазари за европейските енергийни технологии и услуги¹³.

Като част от новия импулс за европейската дипломация в областта на енергетиката и климата, ЕС ще използва всичките си инструменти в областта на външната политика за създаване на стратегически енергийни партньорства с производители и транзитни държави или региони с нарастващо значение, като Алжир и Турция;

¹² Вж. Съобщение „Извличане на максимални ползи от публичните намеси“, С(2013)7243.

¹³ Инициативи като „търговия с екологосъобразни стоки“ ще помогнат за насърчаване на продукти, които допринасят за намаляване на емисиите на CO₂, носят полза за околната среда и създават работни места и растеж в ЕС.

Азербайджан и Туркменистан; Близкия Изток; Африка и други потенциални доставчици.

ЕС ще продължи да развива партньорството си с Норвегия, вторият по големина доставчик на суров нефт и природен газ в ЕС. ЕС ще продължи изцяло да включва Норвегия във вътрешните си политики в областта на енергетиката. ЕС също ще развива своите партньорства с държави като САЩ и Канада.

Когато условията бъдат подходящи, ЕС ще обмисли промяна в енергийните отношения с Русия, въз основа на равнопоставеност по отношение на отварянето на пазара, лоялна конкуренция, опазване на околната среда и безопасност, за постигане на взаимна изгода за двете страни.

Особено внимание ще бъде отделено на засилване на стратегическото партньорство в областта на енергетиката с Украйна. Ще бъдат разгледани аспекти, свързани с важността на Украйна като транзитна държава, както и въпроси по отношение на реформите на енергийния пазар на Украйна, като модернизацията на газопреносната ѝ мрежа, създаването на подходяща регулаторна рамка за пазара на електроенергия и увеличаване на енергийната ефективност в Украйна като средство за намаляване на зависимостта ѝ от вноса на енергия.

На непосредствените ни съседи Комисията ще предложи укрепване на Енергийната общност, осигуряване на ефективно прилагане на достиженията на правото на ЕС в областта на енергетиката, околната среда и конкуренцията, реформи на енергийния пазар и насърчаване на инвестициите в енергийния сектор. Целта е по-тясна интеграция на енергийните пазари на ЕС и Енергийната общност. Енергийните взаимоотношения с държавите от европейското съседство и партньорство (ЕСП) ще бъдат разгледани в рамките на текущия преглед на ЕСП.

Повече прозрачност относно доставките на газ

Важен елемент за гарантиране на енергийната сигурност (и по-специално в газовата област) е пълното съответствие на споразуменията за закупуване на енергия от трети държави с правото на ЕС. Такива проверки на съответствието на междуправителствени споразумения (МС) и свързаните с тях търговски споразумения въз основа на съответното решение¹⁴ понастоящем се извършват, след като държава членка и трета държава сключат споразумение. На практика установихме, че предоговарянето на такива споразумения е много трудно. Позициите на подписалите страни вече са определени, което създава политически натиск да не се променя нито един аспект на споразумението. В бъдеще Комисията следва да бъде информирана за преговорите за междуправителствени споразумения на ранен етап, така че да се осигури по-добра предварителна оценка на съвместимостта на МС с правилата на вътрешния пазар и критериите за сигурност на доставките. Участието на Комисията в такива преговори с трети държави и създаването на стандартни договорни клаузи биха могли също така по-ефективно да предотвратят всеки неправомерен натиск и да гарантират спазването на европейските правила. Поради това Комисията ще направи преглед на Решението за междуправителствените споразумения и ще предложи варианти, за да се гарантира, че ЕС има единна позиция при преговорите с трети държави.

¹⁴ Решение № 994/2012/ЕС за създаване на механизъм за обмен на информация във връзка с междуправителствени споразумения между държавите членки и трети държави в областта на енергетиката.

В контекста на прегледа на Регламента за сигурността на доставките на газ Комисията ще предложи също така да осигури необходимата прозрачност на търговските договори за доставка на газ, които могат да окажат въздействие върху енергийната сигурност на ЕС, като същевременно предпази поверителността на чувствителна информация.

2.2. Напълно интегриран вътрешен енергиен пазар

Въпреки постигнатия напредък през последните години Европейската енергийна система все още е с незадоволителни показатели. Настоящата организация на пазара не води до достатъчно инвестиции, пазарната концентрация и слабата конкуренция продължават да бъдат проблем, а европейският енергиен пейзаж все още е твърде раздробен. Ние трябва да дадем нов политически тласък, за да завършим изграждането на вътрешния енергиен пазар.

Материалното осигуряване на вътрешния пазар: свързване на пазарите чрез междусистемни връзки

В този момент европейските електропреносни и газопреносни системи, по-специално трансграничните връзки, не са достатъчни, за да може вътрешният енергиен пазар да функционира правилно и да се свържат все още съществуващите енергийни острови с основната електрическа и газова мрежа.

Работата по инфраструктурни проекти се ускори през последните години, особено в контекста на неотдавнашните събития по източната граница на Европейския съюз. През 2013 г. Европейският съюз определи 248 енергийни инфраструктурни проекти от общ интерес (ПОИ). Списъкът ще бъде преразгледан и актуализиран по-късно тази година, а след това и всяка следваща година¹⁵. През 2014 г. Европейската стратегия за енергийна сигурност определи 33 инфраструктурни проекта, които са от ключово значение за подобряване на сигурността на доставките, както и за по-добро свързване на енергийните пазари.

Бе определена минимална цел за междусистемните връзки за електроенергия в размер на 10 % от инсталираните мощности за производство на електроенергия в държавите членки, която следва да бъде постигната до 2020 г. Необходимите мерки за постигането на тази цел от 10 % са определени в съобщението на Комисията, представено заедно с настоящата стратегическа рамка за енергиен съюз. През 2016 г. Комисията ще докладва за необходимите мерки за постигане на цел от 15 % до 2030 г.

Преходът към една по-сигурна и устойчива енергийна система ще изисква големи инвестиции в производството, мрежите и енергийната ефективност, оценени на около 200 милиарда евро годишно през следващото десетилетие¹⁶. Въпреки че частният сектор ще поеме разходите за повечето от тези инвестиции, достъпът до финансиране ще бъде от ключово значение. Днес Европейската инвестиционна банка, Механизма за свързване на Европа и финансирането по линия на европейските структурни и инвестиционни фондове вече предоставят средствата. Освен това предложеният Европейски фонд за стратегически инвестиции ще осигури допълнителна подкрепа, като още повече улесни достъпа до финансиране

¹⁵ Това актуализиране ще включи стратегически проекти от интерес за Енергийната общност (ПНЕО), които са важни за повишаване на сигурността на доставките за енергийния съюз, ако те също така отговарят на критериите за ПОИ.

¹⁶ План за инвестиции за Европа, COM(2014)903.

за проекти от европейско значение, като например в областта на енергийните мрежи, възобновяемите енергийни източници и енергийната ефективност. Комисията ще проучи предложенията за енергийни инвестиционни режими, които групират ресурси за финансиране на икономически жизнеспособни инвестиции, като се избягват смущаването на пазара и раздробеността.

Инвеститорите могат да ползват инвестиционен портал, създаден като част от Европейския фонд за стратегически инвестиции, който е проектиран да повиши прозрачността на механизма за утвърждаване на инвестиционни проекти на ЕС, като направи информацията, достъпна за потенциалните инвеститори. Също така Комисията ще обедини информацията относно инфраструктурните проекти, финансирани от Механизма за свързване на Европа и фондовете на политиката на сближаване на ЕС, за да осигури по-голяма съгласуваност в широкия спектър на съществуващите схеми за финансиране и да оптимизира тяхното въздействие.

Комисията редовно ще отчита изпълнението на основните инфраструктурни проекти, които допринасят за енергийния съюз, по-специално в рамката на проследяване изпълнението на ПОИ. Като част от този преглед тя ще изготвя годишен доклад за напредъка при постигането на целта от 10 % за междусистемните връзки за електроенергия, като се отделя специално внимание на изпълнението на регионалните планове за действие. Накрая Комисията ще свика специален форум, посветен на енергийната инфраструктура, където напредъкът ще бъде обсъден с държавите членки, със съответните групи за регионално сътрудничество, както и с институциите на ЕС. Форумът ще се проведе за първи път в края на 2015 г.

Създаване и актуализиране на организацията на вътрешния енергиен пазар

Пълното изпълнение и стриктното правоприлагане на съществуващото енергийно и свързано с него законодателство е първият по ред приоритет за създаването на енергийния съюз. Няма смисъл да се разработват нови политики и подходи, ако основата не е стабилна.

Комисията ще използва всички налични инструменти на политиката в това отношение и ще настоява държавите членки изцяло да изпълнят и правоприложат третия пакет относно вътрешния енергиен пазар, по-специално по отношение на обособяването и независимостта на регулаторите. Някои предварителни условия трябва да бъдат изпълнени, така че европейските структурни и инвестиционни фондове да могат да се използват за съфинансиране на инвестиции в енергетиката. Това ще допринесе за постигане на съответствие със законодателството на ЕС в областта на енергетиката.

Стриктното прилагане на правилата за конкуренция в Договора ще спомогне за това, на дружествата да се попречи да изкривяват вътрешния енергиен пазар. Правоприлагането на антитръстовото законодателство ще гарантира, че енергията циркулира свободно, като се преодолеят териториалните ограничения в договорите за доставка, както и проблемите нагоре/надолу по веригата и блокирането на мрежата (включително чрез осигуряването на междусистемни връзки). Комисията също така ще оцени — чрез правоприлагане на правото в областта на конкуренцията — развитието и формирането на цените на енергията.

Един добре функциониращ вътрешен енергиен пазар се нуждае от ефективна регулаторна рамка. С третия пакет относно вътрешния енергиен пазар се създават

органи за осигуряване на сътрудничеството между операторите на преносни системи и регулаторите. В контекста на дискусиите относно организацията на пазара ще се укрепи функционирането на тези органи. Понастоящем решенията на тези органи все още отразяват национални възгледи.

Експлоатацията на преносната система ще трябва да стане много по-интегрирана, за да посрещне предизвикателствата на преобразуваната енергийна система. Европейските мрежи на операторите на преносни системи за електроенергия и газ (ENTSO-E/G), които бяха създадени с третия пакет относно вътрешния енергиен пазар, трябва да бъдат засилени, за да изпълняват тази роля. Ще трябва да бъдат създадени регионални оперативни центрове, които да могат ефективно да планират и управляват трансграничните потоци на електроенергия и газ.

Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER) бе създадена с третия пакет относно вътрешния енергиен пазар, с цел да подпомогне националните регулатори, особено по трансгранични въпроси. Въпреки това понастоящем ACER основно действа чрез препоръки и становища. Тя разполага с много ограничени права за вземане на решения, напр. може да взема решения единствено по искане на националните регулатори или ако те не успеят да вземат решение в рамките на определен срок. Регулирането в целия ЕС на единния пазар следва да се засили посредством значително укрепване на правомощията и независимостта на ACER за упражняване на регулаторни функции на европейско равнище, за да може тя да извършва ефективен надзор върху развитието на вътрешния енергиен пазар и върху съответните пазарни правила, както и да се занимава с всички въпроси от трансграничен характер, необходими за създаването на един добре функциониращ вътрешен пазар¹⁷.

Третият пакет относно вътрешния енергиен пазар предвижда и приемането на мрежови правилници, за да се подпомогне хармонизирането на преноса на електроенергия и газ по различните преносни системи. Това трябва да се извърши, за да се гарантира по-доброто функциониране на трансграничните енергийни пазари.

Интеграцията на пазара на производството на електроенергия от възобновяеми енергийни източници изисква гъвкавост на пазарите и от страната на търсенето, и от страната на предлагането, в рамките и отвъд границите на една държава членка. Електропреносните мрежи следователно трябва да се променят значително. Необходимо е да се разширят възможностите за разпределено производство и управление на енергопотреблението, включително чрез пазари в рамките на деня, да се изградят нови връзки с високо напрежение на големи разстояния („супермрежи“) и нови технологии за съхранение на енергия.

Комисията ще подготви амбициозно законодателно предложение за реструктуриране на пазара на електроенергия и свързване на търговията на едро и дребно. Това ще увеличи сигурността на доставките и ще гарантира, че пазарът на електроенергия ще бъде по-добре адаптиран към енергийния преход, който ще присъедини множество нови производители, по-специално използващи възобновяеми енергийни източници, както и ще позволи пълното участие на потребителите на пазара, по-специално чрез оптимизация на потреблението. По-

¹⁷ Примери за това биха могли да бъдат решения относно нова инфраструктура, която засяга повече от две държави членки, освобождаване от задължението за осигуряване на физическа реверсивност в съответствие с Регламента за сигурността на доставките на газ, трансграничното разпределение на разходите съгласно Регламента за TEN-E или подобни въпроси.

тясната интеграция, включително на регионално равнище, нарастването на трансграничната търговия и развитието на краткосрочни и дългосрочни пазари с ефективно ценообразуване ще породи правилните инвестиционни сигнали, както и необходимата гъвкавост, за да се даде възможност за интеграция на пазара на нови електропроизводствени източници.

Един напълно функциониращ вътрешен енергиен пазар, осигуряващ ефективни инвестиционни сигнали, е най-добрият начин да се намали необходимостта от механизми за изграждане на капацитет. Комисията вече е определила насоки¹⁸ и правила¹⁹ за ограничаване на вредното въздействие на зле планирани, разпокъсани и некоординирани публични намеси. Въпреки това ефективното прилагане на тези насоки може да бъде само първата стъпка, за да се гарантира, че различаващите се национални пазарни разпоредби като механизмите за изграждане на капацитет и некоординираните схеми за подкрепа на възобновяемите енергийни източници ще станат по-съвместими с вътрешния пазар²⁰. Въпреки че в някои случаи държавната намеса е необходима и оправдана, за да се преодолеят неефективностите на пазара, някои нейни форми имаха сериозно отрицателно въздействие върху ефективното функциониране на вътрешния енергиен пазар. Комисията ще работи заедно с държавите членки, за да се гарантира, че механизмите за изграждане на капацитет и подкрепата за електроенергията от възобновяеми източници са в пълно съответствие с действащите правила и не изкривяват вътрешния енергиен пазар. Вредните за околната среда субсидии трябва постепенно да бъдат премахнати изцяло²¹. Една реформирана схема за търговия с емисии също ще играе важна роля за подаването на правилните инвестиционни сигнали.

В заключение, Комисията ще осигури по-голяма прозрачност в структурата на енергийните разходи и цени чрез разработване на периодичен подробен надзор и докладване, включително относно въздействието на енергийните разходи и цени върху конкурентоспособността. Ще бъде обърнато специално внимание на държавните намеси като регулираните тарифи, политиките за данъчно облагане на енергията и равнището на публично подпомагане, както и тяхното въздействие върху механизмите за ценообразуване, включително дефицитите, предизвикани от електроенергийните тарифи.

Засилено регионално сътрудничество в една обща рамка на ЕС

В един енергиен съюз държавите членки трябва да се координират и да си сътрудничат със своите съседи при разработването на политиките си в областта на енергетиката.

Техническото изпълнение на различните елементи на стратегията на нашия енергиен съюз ще бъде много сложно. Някои елементи, като например нови пазарни условия за краткосрочните пазари на природен газ и електроенергия или интегриране на дейностите на операторите на преносни системи, следва да бъдат разработени и приложени на регионално равнище като стъпка към пълната

¹⁸ Вж. Съобщение „Извличане на максимални ползи от публичните намеси“, С(2013)7243.

¹⁹ Насоки относно държавната помощ за опазване на околната среда и за енергетика (НПОСЕ), ОВ С 200, 28.6.2014 г., стр. 1-55.

²⁰ Прилагането на НПОСЕ към схемите за подпомагане, одобрени до този момент, донякъде смекчи последствията от раздробеността, но са необходими допълнителни действия.

²¹ Вж. „Пътна карта за ефективно използване на ресурсите“ (СОМ(2011)571) и Съобщението от 2012 г. относно вътрешния енергиен пазар (СОМ(2012)663), и в съответствие с ангажимента на Г-20.

интеграция на пазара в целия ЕС. Съществуващите организационни системи, като Петстранния енергиен форум или Плана за действие относно взаимосвързаността на балтийския енергиен пазар (BEMIP), са инициативи, върху които може да се гради по-нататък. Успехите в тези региони следва да действат като катализатор за други региони. Комисията ще гарантира, че всички регионални инициативи се развиват по съгласуван начин и водят към напълно интегриран единен енергиен пазар.

Като се има предвид особената уязвимост в централната и югоизточната част на Европа е необходимо да се подобри сътрудничеството, солидарността и доверието в този регион. Специални договорености за сътрудничество ще спомогнат за ускоряване на по-добрата интеграция на тези пазари в големия европейски енергиен пазар, което би подобрило ликвидността и устойчивостта на енергийната система и би позволило пълното използване на потенциала за енергийна ефективност и енергия от възобновяеми източници на региона. Комисията ще предприеме конкретни инициативи в тази връзка като неотложен приоритет.

За Северно и Балтийско море Комисията ще работи с държавите членки и промишлеността, за да се постигне намаляване на разходите за разположените в морето енергийни системи.

Нов търговски механизъм за потребителите

В енергиен съюз потребителите в една държава членка следва да могат да направят информиран избор и да купят своята енергия просто и лесно от дружество, намиращо се в друга държава членка. Това изисква допълнително адаптиране на настоящите национални регулаторни рамки, тъй като по-голямата част от европейските домакинства са все още пасивни потребители. В някои държави членки потребителите имат ограничен избор на доставчици и смяната между тях е относително тромава.

С цел да дадат повече права на потребителите, държавите членки и техните власти трябва изцяло да въведат и правоприложат съществуващите европейски правила, включително правилата за защита на потребителя. Необходимите мерки за подкрепа следва да се предприемат и от страна на регионалните и местните органи, така че потребителите да могат да получат разбираема и леснодостъпна информация, удобни за използване инструменти и финансови стимули за пестене на енергия.

Интелигентните технологии ще помогнат на потребителите и дружествата за енергийни услуги, работещи за тях, да се възползват от възможностите на енергийния пазар, като поемат контрола върху потреблението си на енергия (и евентуалното собствено производство). Това ще допринесе за по-голяма гъвкавост на пазара и потенциално намаляване на потребителските сметки.

Комисията ще продължи да настоява за стандартизация и да подкрепя въвеждането на интелигентни измервателни уреди на национално ниво²², както и да насърчава по-нататъшното развитие на интелигентните уреди и интелигентните мрежи, така че да се възнагражда гъвкавото потребление на енергията. Тя ще развие полезни взаимодействия между енергетиката на Съюза и програмата в областта на

²² Вж. Доклад „Сравнителен анализ (бенчмаркинг) за въвеждането на интелигентно измерване на енергопотреблението в ЕС-27, със специална насоченост към електропотреблението“, COM(2014)356.

цифровия единен пазар и ще предприеме мерки за гарантиране на защитата на правото на личен живот и сигурността в кибернетичното пространство.

Това обаче ще е възможно единствено ако пазарните цени изпращат правилните сигнали. В няколко държави членки регулираните тарифи продължават да ограничават развитието на ефективна конкуренция, което възпрепятства инвестициите и появата на нови участници на пазара. Регулираните цени за крайните потребители често се използват, за да се защитят домакинствата или дори небитовите клиенти от увеличения на енергийните разходи. Последниците от такива мерки падат върху клиентите с нерегулирани тарифи, електрическите дружества и/или публичните финанси, където се отчитат дефицити, предизвикани от електроенергийните тарифи. В дългосрочен план обаче тези мерки вредят на интересите на потребителите, които са призвани да подпомагат. Комисията ще се стреми към постепенното премахване на регулираните цени чрез рамки за конкуренция и икономическо управление. Комисията също така ще насърчава държавите членки да съставят пътна карта за постепенното премахване на всички регулирани цени.

Закрила на уязвимите потребители

„Енергийната“ бедност засяга неблагоприятно условията на живот и здравето. За нея има много причини и тя най-вече се проявява в резултат на комбинация от ниски доходи и условия на обща бедност, енергийно неефективни домове и система за стопанисване на жилищата, която не успява да насърчи енергийната ефективност. Енергийната бедност може да бъде преодоляна само чрез комбинация от мерки, главно в социалната сфера и в рамките на компетентност на органите на национално, регионално или местно равнище. При постепенното премахване на регулираните цени държавите членки трябва да предложат механизъм за защита на уязвимите потребители, която за предпочитане би могла да бъде предоставяна чрез общата система за социална сигурност. Ако се предоставя чрез енергийния пазар, тя може да бъде реализирана чрез схеми като например „тарифа на солидарност“ или като отстъпка върху сметките за енергия. Разходите за такива схеми трябва да бъдат колективно покрити от необхванатите от тях потребители. Затова е важно такава система да е добре насочена, за да се запазят ниски общите разходи и да се ограничат изкривяванията, произтичащи от регулираните цени (напр. не се увеличават допълнително дефицитите, предизвикани от тарифите на електроенергията, в държавите членки).

2.3. Енергийната ефективност като принос за ограничаване на потреблението на енергия

През октомври 2014 г. Европейският съвет определи индикативна цел на равнище ЕС за поне 27 % подобряване на енергийната ефективност до 2030 г. Тя ще бъде преразгледана през 2020 г., като се има предвид равнище за ЕС от 30 %. В този контекст е необходимо енергийната ефективност основно да се преосмисли и към нея да се подходи като към вид източник на енергия, като се отчете стойността на спестената енергия. Като част от прегледа на организацията на пазара, Комисията ще гарантира, че енергийната ефективност и оптимизацията на потреблението ще могат да се конкурират при равни условия с генериращите мощности.

По-голямата част от работата трябва да се извърши на национално, регионално и местно равнище, но Комисията може да играе важна роля за създаването на подходяща рамка за напредък. Ето защо Комисията ще насърчи държавите членки

да отдадат първостепенно внимание на енергийната ефективност в своите политики.

ЕС вече въведе най-напредналия в световен мащаб набор от мерки за по-голяма ефективност при потреблението на енергия. Чрез законодателството за енергийно етикетирание и екопроектиране потребителите могат да направят информиран избор във връзка с потреблението на енергия. Въпреки че всички икономически сектори трябва да предприемат стъпки за повишаване на ефективността на потреблението си на енергия, Комисията ще обърне специално внимание на секторите с голям потенциал за енергийна ефективност, по-специално транспортния и сградния сектор. Комисията ще създаде допълнителни полезни взаимодействия между политиките за енергийна ефективност, политиките в областта на ефективното използване на ресурсите и кръговата икономика. Това ще включва използването на потенциала на производството на енергия от отпадъци.

Повишаване на енергийната ефективност в сградния сектор

Отоплението и охлаждането са най-големият отделен източник на търсене на енергия в Европа и по-голямата част от вноса на газ в Европа се използва за тези цели. Възможно е осъществяването на значително подобрение на ефективността при централното отопление и охлаждане, което предстои да бъде разгледано в стратегията на Комисията.

Необходими са действия от страна на държавите членки, особено на местно и регионално равнище, за да се реализира потенциалът за енергийна ефективност на сградите. Привличането на инвестиции в необходимата степен продължава да бъде предизвикателство, особено на местно равнище, което се дължи главно на липсата на осведоменост и експертен опит в дребномащабното финансиране. Комисията ще подкрепи начините за опростяване на достъпа до съществуващото финансиране и ще предложи готови образци на финансиране за финансовите инструменти на ръководните органи на европейските структурни и инвестиционни фондове и на заинтересованите страни, ще насърчи нови схеми за финансиране, основани на поделение на риска и печалбата, и ще разработи нови техники на финансиране и подкрепа под формата на техническо подпомагане. Финансовото подпомагане трябва да бъде комбинирано с техническа подкрепа, за да се помогне за обединяването на малките проекти в по-големи програми, които могат да доведат до намаляване на трансакционните разходи и до привличане на частния сектор в необходимата степен.

Работата на инициативите за интелигентни градове и общности, както и онези на Споразумението на кметовете, която основно се извършва от кметовете, организациите на гражданското общество, инвеститорите, финансовите институции и доставчиците на услуги, е важен елемент за постигането на напредък по отношение на енергийната ефективност в ЕС и извън него. Тя разполага с твърдата подкрепа на Комисията. Комисията също така ще разработи инициатива за „създаване на политики за високи световни постижения в областта на енергийната ефективност“ като принос към плана за действие за енергийна ефективност на Г-20. Тя настойчиво ще насърчи приемането на амбициозни цели за енергийна ефективност в рамките на форуми като инициативата на ООН „Устойчива енергия за всички“ и Международната агенция по енергетика. Световното лидерство в технологиите за енергийна ефективност следва да бъде двигател за износа, както и за растежа и работните места в ЕС.

Финансирането от фондовете на ЕС и ЕИБ може да бъде от съществено значение. Европейският фонд за стратегически инвестиции предоставя възможност за привличане на големи инвестиции в енергийното обновяване на сгради. Инвестициите в тази област могат да предоставят отлични резултати по отношение на растежа и работните места.

Към енергийно ефективен транспортен сектор с намалени въглеродни емисии

Транспортът представлява повече от 30 % от крайното потребление на енергия в Европа. Осъществяването на неговия потенциал за енергийна ефективност изисква непрекъснато затягане на стандартите за емисии на CO₂ на пътническите автомобили и микробусите след 2020 г. и мерки за подобряване на горивната ефективност и намаляване на емисиите на CO₂ за тежкотоварните превозни средства и автобусите. Също така следва да се насърчава по-доброто управление на трафика като съвременен, далновиден инструмент за намаляване на емисиите на CO₂.

Това следва да бъде съпътствано от мерки за по-добро използване на потенциала на единния пазар и интернализирани външни разходи. Комисията ще насърчава използването на схемите за пътно таксуване, основаващи се на принципите „замърсителят плаща“ и „потребителят плаща“, и увеличаването на усилията за създаване на единно европейско транспортно пространство, основано на по-оптимално използване на флота. Биха могли да бъдат реализирани значителни икономии на гориво и чрез премахване на пречките пред видовете транспорт с по-ниски емисии на парникови газове, като железопътния и морския транспорт и транспорта по вътрешните водни пътища, а така също като тези видове транспорт се направят по-привлекателни и ефективни по отношение на разходите. Комисията ще продължи да насърчава инициативата „Shift2Rail“²³.

Освен това Комисията ще предприеме допълнителни действия за намаляване на въглеродните емисии на транспортния сектор, който все още използва основно нефтени продукти. Това ще изисква постепенно преобразуване на цялата транспортна система, както и увеличаване на разработването и използването на алтернативни горива. Комисията ще предприеме допълнителни действия за насърчаване на бързото разполагане на необходимата инфраструктура т.е. на точките за зареждане.²⁴ Пускането на пазара на такива превозни средства, зависи от инфраструктурата, превозните средства и горивата, които се внедряват заедно.

Електрификацията на транспорта е важна, за да се прекрати зависимостта от нефта и да се намалят неговите въглеродни емисии, особено за автомобилния (къси и средни разстояния) и железопътния транспорт. Европа трябва да ускори електрификацията на автомобилния си парк и на другите транспортни средства и да се превърне в лидер в областта на технологиите за електромобилност и съхранение на енергия. Това изисква пълното интегриране на електрическите превозни средства в политиките за градска мобилност и в електропреносната мрежа, както като потребители на енергия, така и като потенциални съоръжения за съхранение.

2.4. Декарбонизация на икономиката

²³ Регламент (ЕС) № 642/2014 за създаването на съвместно предприятие Shift2Rail.

²⁴ Директива 2014/94/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2014 г. за разгръщането на инфраструктура за алтернативни горива.

Една амбициозна политика в областта на климата е неразделна част от нашия енергиен съюз. Политиката на ЕС в областта на климата се основава на обхващащ целия ЕС пазар на въглеродни емисии (схемата на ЕС за търговия с емисии), амбициозни, но постижими национални цели за намаляване на емисиите на парникови газове за секторите извън схемата за търговия с емисии и енергийна политика, за да изведе Европейския съюз на челно място в областта на енергията от възобновяеми източници.

Амбициозна политика на ЕС в областта на климата

Споразумението относно рамката в областта на климата и енергетиката до 2030 г. определя ангажимента на ЕС да намали собствените си емисии на парникови газове с най-малко 40 % в сравнение с 1990 г. Това е сериозен принос към международните преговори за климата с оглед постигането на обвързващо споразумение в областта на климата през 2015 г. Този принос е формулиран в съобщението относно „Пътят до Париж“, представено едновременно с настоящата стратегическа рамка за енергиен съюз. Комисията, заедно с държавите членки, ще установи диалог с други големи икономики, за да ги убеди да се присъединят към възприетия от Европа амбициозен подход. Тя ще постигне това чрез активна европейска дипломация в областта на климата и благодарение на цялостното използване на инструментите в областта на търговията и развитието.

Крайъгълният камък на политиката на Европа в областта на климата е една добре функционираща схема на ЕС за търговия с емисии. В резултат на резерва за стабилност на пазара и на мерките, необходими за постигането на определените в рамката до 2030 г., по-амбициозни цели, схемата на ЕС за търговия с емисии ще осигури разумна цена за въглеродните емисии и ще стимулира разходоэффективни намаления на емисиите на парникови газове. Европейската комисия желае схемата на ЕС за търговия с емисии да изиграе пълноценно ролята си като технологично неутрален, разходоэффективен и приложим в целия ЕС двигател на инвестициите в нисковъглеродни проекти. Чрез своето ценообразуване на равнище ЕС тя укрепва функционирането на вътрешния енергиен пазар и стимулира използването на възобновяеми енергийни източници и други нисковъглеродни и енергийно ефективни технологии. Политиките за предотвратяване на изместването на въглеродните емисии следва да отразява степента на усилията, предприети в други големи икономики.

За секторите, които не са включени в схемата на ЕС за търговия с емисии, все още предстои да бъдат определени национални цели, а земеделският и горският сектор ще бъде включени в рамковата стратегия „ЕС 2030“, за да се гарантира, че и тези сектори разполагат правилните стимули за намаляване на емисиите на парникови газове и допринасят за борбата срещу изменението на климата.

Заемане на челното място в областта на възобновяемите енергийни източници

Европейският съюз е поел ангажимент да се превърне в световен лидер във енергията от възобновяеми източници — световен център за разработване на следващото поколение технически усъвършенствани и конкурентоспособни технологии за енергия от възобновяеми източници. ЕС също така определи за себе си цел за постигане на поне 27-процентен дял за енергията от възобновяеми източници, потребявана в ЕС през 2030 г.

ЕС е вече на път да постигне целта си до 2020 г. за 20-процентен дял на енергията от възобновяеми източници в своя енергиен микс, специфичните разходи за нови вятърни и фотоволтаични мощности значително намаляха, което в голяма степен се дължи на ангажимента на ЕС в тази област, а реформата на схемите за подпомагане, с цел по-нататъшно снижаване на разходите, е в пълен ход. Но за да се постигне целта от 27 %, ще трябва да се преодолеят нови предизвикателства.

За да се интегрира производството от възобновяеми източници постепенно и ефективно в пазар, който насърчава конкурентоспособните възобновяеми източници и иновациите, енергийните пазари и мрежи трябва да бъдат адаптирани към възобновяемите енергийни източници²⁵. Съществуващото законодателство и новите пазарни правила трябва да се прилагат изцяло, като се позволи въвеждането на нови технологии за интелигентните мрежи и оптимизацията на потреблението за ефикасен енергиен преход.

В съответствие с Насоките относно държавната помощ за опазване на околната среда и за енергетика производството от възобновяеми енергийни източници трябва да бъде подкрепено чрез основани на пазара схеми, които компенсират неефективностите на пазара, гарантират разходоефективността и избягват на свръхкомпенсацията или изкривяването. Евтиното финансиране за капиталоемки възобновяеми енергийни източници зависи от наличието на една стабилна инвестиционна рамка, която намалява регулаторния риск. Това е необходимо, за да се осигури доверието на инвеститорите и да се привлекат инвестиции от международни фондове, предприемачи и кооперации в областта на мащабните проекти и домакинства в основана на пазара рамка, която поддържа капиталовите разходи ниски. Комисията ще улесни сътрудничеството²⁶ и сближаването на националните схеми за подпомагане, с цел по-голямо трансгранично отваряне чрез задълбочени дискусии с държавите членки относно съответните насоки на Комисията²⁷ и Насоките относно държавната помощ за опазване на околната среда и за енергетика.

Инвестиционните решения по отношение на електроенергията от възобновяеми източници трябва да вземат под внимание физическите реалности, свързани с наличността на ресурси и мрежата; общественото одобрение; мястото на потреблението и административните пречки. Освен това, изграждането на нова инфраструктура, по-специално на междусистемни връзки, е необходимо, за да се намалят разходите за интегриране на електроенергията от възобновяеми енергийни източници на вътрешния енергиен пазар.

²⁵ Адаптирането на пазарите към възобновяемите енергийни източници означава, че краткосрочните пазари трябва да развият като дълбоко проникващи, ликвидни и функциониращи в реално време. Съществуващите електрически мрежи, проектирани и често управлявани за конвенционалното производство на електроенергия в национален обхват, не са оптимизирани за едно бъдеще, в което доставките от възобновяеми източници ще стават все по-важни и ще е необходимо балансиране, за да се компенсира присъщата им изменчивост.

²⁶ Няколко държави членки търсят начин да използват механизмите за сътрудничество, предвидени в Директивата за възобновяемите енергийни източници, за да изпълнят националните си цели по разходоефективен начин. Комисията подкрепя този процес, като помага на държавите членки да намерят решения на техническите и финансовите въпроси, свързани с тези трансгранични механизми.

²⁷ Насоки на Европейската комисия за разработването на схеми за подпомагане на енергията от възобновяеми енергийни източници, SWD(2013)439; Насоки за използването на механизма за сътрудничество в сферата на енергията от възобновяеми енергийни източници, SWD(2013)440.

ЕС трябва да инвестира в модерни, устойчиви алтернативни горива, включително в процесите за производство на биогорива, и в биоикономиката като цяло. Това ще ни позволи да запазим технологичното и промишленото си лидерство и да постигнем целите във връзка с изменението на климата. ЕС ще трябва също така да вземе предвид въздействието на енергията от биомаса върху околната среда, земеползването и производството на храни. Планът за инвестиции на ЕС, както и други източници на финансиране от ЕС, биха могли да помогнат за осигуряване на необходимото финансиране.

2.5. Енергиен съюз за изследователска дейност, иновации и конкурентоспособност

В самия център на енергийния съюз трябва да се постави една нова стратегия за изследователска дейност и иновации. Ако европейският енергиен съюз иска да бъде световен лидер в областта на възобновяемите енергийни източници, той трябва да има водеща роля при следващото поколение технологии за възобновяеми източници, както и при решенията за съхранение.

Също така да се изведе ЕС начело в областта на на интелигентните мрежи и интелигентните домашни технологии, екологично чистия транспорт, както и чистите изкопаеми горива и най-безопасната в света ядрена енергия, е от основно значение за целта енергийният съюз да се превърне в двигател на растежа, заетостта и конкурентоспособността.

Въпреки че бе постигнат значителен напредък за подобряването на ефективността на европейските научноизследователски програми, може да се направи още много. Все още сме далеч от напълно координирана и целенасочена изследователска дейност, ефективно съчетаваща програмите на ЕС и държавите членки за постигането на общи цели и резултати. Ако искаме да постигнем целите си, ние трябва да постигнем възможно най-високи резултати с всяко инвестирано евро в целия ЕС. Това означава да се предприеме интегриран подход за създаване на полезни взаимодействия; да работим заедно за координиране на усилията и за постигане на резултати; да осигурим по-ефективни връзки между изследователската дейност и промишлеността, като по този начин постигнем въвеждането на нови технологии на пазара на ЕС.

За да се постигне горепосоченото, новият европейски подход за изследователска дейност и иновации в областта на енергетиката²⁸ следва да ускори преобразуването на енергийната система. Това действие следва да се основава на програмата „Хоризонт 2020“ и да включва участието на държавите членки, заинтересованите страни и Комисията.

Действията следва да бъдат групирани около следните четири основни приоритета, за които ще се ангажират държавите членки и Комисията:

- Превръщане на ЕС в световен лидер в разработването на следващото поколение технологии за възобновяеми енергийни източници, включително екологосъобразно производство и използване на биомаса и биогорива, наред със съхранението на енергия;

²⁸ Това следва да включва актуализиран стратегически план за енергийните технологии и стратегическа програма за изследователска дейност и иновации в областта на транспорта.

- Улесняване на участието на потребителите в енергийния преход чрез интелигентни мрежи, интелигентни домакински уреди, интелигентни градове и домашни автоматизирани системи;
- Ефективни енергийни системи и използване на възможностите на технологиите, за да се направи сградният фонд енергийно неутрален, както и
- По-устойчиви транспортни системи, които разработват и внедряват в голям мащаб иновационни технологии и услуги за увеличаване на енергийната ефективност и намаляване на емисиите на парникови газове.

В допълнение към тези четири общи приоритети съществуват допълнителни изследователски приоритети, които заслужават много по-високо ниво на сътрудничество между Комисията и държавите членки, които искат да използват тези технологии:

- Един далновиден подход към улавянето и съхранението на CO₂ (CCS), както и към улавянето и използването на CO₂ (CCU) за енергийния и промишления сектор, който ще бъде от решаващо значение за постигане на целите в областта на климата до 2050 г. по разходоефективен начин. Това ще изисква благоприятна рамка на политиката, включително реформа на схемата за търговия с емисии и новия фонд за иновации, за да се увеличи яснотата за предприятията и инвеститорите, която е необходима за по-нататъшното развитие на тази технология.
- Понастоящем близо 30 % от електроенергията на ЕС се произвежда от ядрената енергия²⁹. ЕС трябва да гарантира, че държавите членки прилагат най-високите стандарти за безопасност, сигурност, управление на отпадъците и неразпространение на ядреното оръжие. ЕС следва също така да гарантира, че поддържа технологично лидерство в областта на ядрените технологии, включително чрез ITER³⁰, за да не се увеличава зависимостта от енергия и технологии.

Задвижваният от иновации преход към нисковъглеродна икономика предлага големи възможности за растеж и работни места. Ще се появят нови бизнес сектори, нови бизнес модели и нови професионални профили. Технологичното лидерство трябва да бъде последвано от изграждането на капацитет за промишлено производство или вериги на доставка на технологии в цяла Европа. Това изисква обединяване на изследователската дейност, промишлеността, финансовия сектор и публичните власти. Една ефективна промишлена стратегия в тази насока ще помогне на промишлеността на ЕС да се възползва от предимството на ранния старт, както на местно равнище, така и в рамките на международните пазари на технологии, със съответно положително въздействие върху конкурентоспособността и създаването на работни места.

Комисията ще проучи как може да се използва потенциалът на възлагането на обществени поръчки да бъде катализатор за промишлени и бизнес иновации и екологосъобразен растеж, както в рамките на ЕС, така и извън границите му. Тя ще се възползва максимално от търговската политика на ЕС за подобряване на достъпа до чуждестранни пазари за свързани с енергийния съюз технологии и услуги, както и за защита на пазара на ЕС от нелоялни търговски практики, и ще подкрепи други

²⁹ Вж. Европейска стратегия за енергийна сигурност, COM (2014) 330.

държави в усилията им за изграждане на съвременни и устойчиви енергийни системи. Комисията ще работи с държавите членки и областите, за да се осигури създаването на полезни взаимодействия между различните фондове на ЕС и да се използва пълният потенциал на финансирането на политиката на сближаване в областта на иновациите.

Промяната означава също така, че някои сектори, бизнес модели или професионални профили ще трябва да се адаптират. Професионалните и другите обучения за нови или адаптирани професионални профили трябва да бъдат създадени в съответствие с новите бизнес нужди и да предоставят на хората солидни професионални умения. Енергиен преход, който е справедлив и честен, следователно ще изисква преквалификация или повишаване на квалификацията на работниците в някои сектори и при необходимост социални мерки на подходящото равнище. Знанията и опитът от първа ръка на социалните партньори са от решаващо значение в това отношение. Комисията ще информира социалните партньори и ще ги покани да включат енергийния преход в техния социален диалог на европейско равнище.

3. Управление на енергийния съюз

Енергийният съюз също се нуждае от интегрирани процеси за управление и надзор, за да се гарантира, че свързаните с енергетиката действия на европейско, регионално, национално и местно равнище допринасят за целите на енергийния съюз. Процесът на управление следва да служи за следните цели:

- обединяване на действията в областта на енергетиката и климата, както и на действията в други съответни области на политиката, което да доведе до нейната по-голяма и дългосрочна съгласуваност. Това също предоставя дългосрочна сигурност и насоки за инвеститорите;
- осигуряване на изграждането на вътрешния енергиен пазар и предоставяне на рамката в областта на климата и енергетиката до 2030 г., по-конкретно изпълнението на договорените цели до 2030 г. в областта на възобновяемите енергийни източници, енергийната ефективност, емисиите, непопадащи в схемата за търговия с емисии, и междусистемните връзки;
- рационализиране на сегашните изисквания в областта на планирането и докладването, като се избягва ненужната административна тежест;
- провеждане на енергиен диалог със заинтересованите страни, за да се осигури информация за формирането на политиките и да се подкрепи активното участие в управлението на енергийния преход;
- задълбочаване на сътрудничеството между държавите членки, включително и на регионално равнище, както и с Комисията;
- подобряване на данните, анализите и сведенията, необходими, за да се подкрепи енергийния съюз чрез обединяване на съответните познания и осигуряване на лесен достъп до тях за всички заинтересовани страни; както и
- ежегодно докладване пред Европейския парламент и Съвета за състоянието на енергийния съюз, с цел да се разгледат основните въпроси и да се насочи дебатът по разглежданата политика.

Комисията ще постави началото на динамичен процес за управление на европейския енергиен съюз. Въпреки че ще има ясни връзки между този процес на управление и Европейския семестър, двата процеса ще бъдат управлявани поотделно.

4. Създаване на енергийния съюз

Постигането на енергийния съюз означава изпълнение на действията, определени в настоящата стратегия, които са обобщени в изложените по-долу 15 точки. Приложената пътна карта илюстрира инициативите, които трябва да бъдат предприети като част от стратегията, с ясен график за приемане и изпълнение, както и съответните отговорности. Комисията ги счита за взаимосвързани и съответстващи на степента на амбиция, от която се нуждае ЕС, за да преобразува европейската енергийна система.

Успешното изпълнение зависи от политическата ангажираност на всички засегнати участници, включително институциите на ЕС, държавите членки, Европейската инвестиционна банка и други заинтересовани страни, в т.ч. на областно и местно равнище, в съответствие с принципите на субсидиарност, пропорционалност и по-добро регулиране.

ЕС трябва да бъде в състояние да реагира на неочаквани събития, да се възползва от нови възможности и да предвижда и да се приспособява към бъдещите тенденции. Всеки път, когато това е необходимо, Комисията ще използва правото си на инициатива, за да изготви подходящ отговор на събитията.

Комисията приканва Европейския парламент и Съвета да одобрят тази стратегия, да създадат енергийния съюз и активно да участват в осъществяването му в тясно сътрудничество с всички заинтересовани страни.

*

* *

Енергийният съюз в 15 точки за действие

1. Пълното изпълнение и стриктното правоприлагане на съществуващото енергийно и свързано с него законодателство е първият по ред приоритет за създаването на енергийния съюз.

- Комисията ще използва всички инструменти, за да гарантира, че държавите членки изцяло изпълняват законодателството в областта на енергетиката, по-специално третия пакет относно вътрешния енергиен пазар, и стриктно ще правоприлага правилата за конкуренцията в Договора.

2. ЕС трябва да диверсифицира своите доставки на газ и да ги направи по-устойчиви срещу прекъсване.

- Комисията ще предложи пакет за устойчивост и диверсификация за природния газ в периода 2015-2016 г. чрез преглед на съществуващия Регламент за сигурността на доставките на газ.
- Комисията ще изготви цялостна стратегия за втечнения природен газ (LNG) и неговото съхранение, както и
- Комисията ще работи с държавите членки за осигуряване на достъп до алтернативни доставчици, включително от Южния газов коридор, Средиземно море и Алжир, с цел да се намалят съществуващите зависимости от индивидуални доставчици.

3. Междуправителствените споразумения следва напълно да съответстват на законодателството на ЕС и да бъдат по-прозрачни.

- През 2016 г. Комисията ще предложи преглед на Решението за междуправителствените споразумения, с цел да се гарантира съвместимостта със законодателството на ЕС преди споразуменията да бъдат договорени, да се осигури участието на Комисията в тези преговори, да се разработят стандартни договорни клаузи, обхващащи правилата на ЕС, и да се направят търговските договори за доставка на газ по-прозрачни.

4. Правилната инфраструктура е предпоставка за цялостното изграждане на енергийния пазар, интегрирането на възобновяемите енергийни източници и сигурността на доставките.

- Комисията ще подпомага изпълнението на основни инфраструктурни проекти, особено проекти от общ интерес, чрез наличните финансови средства, например Механизма за свързване на Европа, европейските структурни и инвестиционни фондове и бъдещия Европейски фонд за стратегически инвестиции, с цел привличане на необходимото частно и публично финансиране.
- Комисията ще събере информация относно финансираните от ЕС инфраструктурни проекти, за да осигури повече съгласуваност и увеличи максимално тяхното въздействие.
- Комисията ще създаде специален форум, посветен на енергийната инфраструктура, където ще се обсъжда напредъкът по важни инфраструктурни

проекти с държавите членки, групите за регионално сътрудничество и институциите на ЕС. Форумът ще се проведе за първи път в края на 2015 г.

5. Създаването на добре функциониращ вътрешен енергиен пазар, който да е от полза за гражданите, да гарантира сигурността на доставките, да интегрира в пазара възобновяемите енергийни източници и да коригира сегашното некоординирано развитие на механизмите за изграждане на капацитет в държавите членки, изисква преразглеждане на текущата организация на пазара.

- Комисията ще направи законодателни предложения относно сигурността на доставките на електроенергия през 2016 г.
- Комисията ще предложи нова организация на европейския пазар на електроенергия през 2015 г., което ще бъде последвано от законодателни предложения през 2016 г.

6. Регулаторната рамка, установена с третия пакет относно вътрешния енергиен пазар, трябва да се доразвие, за да осигури добре функциониращ вътрешен енергиен пазар на гражданите и предприятията.

- Комисията ще направи преглед на регулаторната рамка, по-специално на функционирането на ACER и ENTSO, през 2015-2016 г. и ще предложи подходящи действия за укрепване на европейската регулаторна рамка.

7. Регионалните подходи към интеграцията на пазара са важна част от напредъка към постигане на изцяло интегриран енергиен пазар в целия ЕС.

- Комисията ще разработи указания за регионално сътрудничество и активно ще участва в органите за регионално сътрудничество с държавите членки и заинтересованите страни.

8. По-голямата прозрачност относно енергийните разходи и цени, както и размера на публичното подпомагане, ще засили интеграцията на пазара и ще идентифицира действията, които водят до изкривяване на вътрешния пазар.

- Комисията ще изготвя двугодишни доклади относно енергийните цени, ще анализира задълбочено ролята на данъците, таксите и субсидиите и ще се стреми към постепенното премахване на регулираните цени, по-ниски от себестойността.
- На национално и на местно равнище следва да бъдат предприети действия, за да се защитят уязвимите потребители чрез социални политики.

9. ЕС си е поставил за цел постигане на най-малко 27 % икономии на енергия до 2030 г.

- През 2015 г. и 2016 г. Комисията ще разгледа цялото приложимо законодателство в областта на енергийната ефективност и ще предложи изменения, където е необходимо, които да подкрепят целта за 2030 г.
- Държавите членки и регионите следва да използват повече европейските фондове за енергийно обновяване на жилища.

10. Сградите имат огромен потенциал за подобряване на енергийната ефективност. Модернизирането на съществуващите сгради, за да бъдат направени енергийно

ефективни, и пълноценното използване на устойчиво отопление и охлаждане ще намалят сметките за внос на енергия на ЕС, ще укрепят енергийната сигурност и ще снижат енергийните разходи за домакинствата и бизнеса.

- Комисията ще разработи „Интелигентно финансиране за интелигентни сгради“ - инициатива, която да направи съществуващите сгради енергийно по-ефективни, като улесни достъпа до съществуващите инструменти за финансиране.
- Комисията ще предложи стратегия за улесняване на инвестициите в отопление и охлаждане.

11. ЕС трябва да ускори енергийната ефективност и намаляването на въглеродните емисии в транспортния сектор, постепенното му преминаване към алтернативни горива и интегрирането на енергийните и транспортни системи.

- Комисията ще предложи цялостен пакет за автомобилния транспорт, насърчаващ по-ефективно ценообразуване на инфраструктурата, внедряването на интелигентни транспортни решения и повишаването на енергийната ефективност.
- Комисията ще предприеме допълнителни действия, за да създаде подходящите пазарни условия за повишено внедряване на алтернативни горива и за по-нататъшно насърчаване на поръчките на чисти превозни средства. То ще бъде постигнато чрез съчетание от национални, регионални и местни мерки, подкрепяни от ЕС.

12. ЕС постигна съгласие за рамка в областта на климата и енергетиката до 2030 г. на заседанието на Европейския съвет през октомври. Сега тя трябва да бъде приведена в действие. ЕС ще осигури амбициозен принос към международните преговори за климата.

- Комисията ще предложи законодателство за постигане на целта за намаляване на парниковите газове, одобрена на заседанието на Европейския съвет през октомври 2014 г., както в секторите, попадащи в схемата за търговия с емисии, така и в секторите извън нея.

13. ЕС одобри целта за постигане до 2030 г. на дял от поне 27 % на енергията от възобновяеми източници на равнището на ЕС.

- Комисията ще предложи нов пакет за енергията от възобновяеми източници в периода 2016-2017 г. Той ще включва нова политика за устойчиво развитие производство на биомаса и биогорива, както и законодателство, за да се гарантира, че целта на ЕС за 2030 г. ще бъде постигната по разходоефективен начин.

14. ЕС трябва да разработи далновидна стратегия за изследователска дейност и иновации в областта на енергетиката и климата, за да се запази водещата роля на Европа в технологиите и да се разширят възможностите за износ.

- През 2015-2016 г. Комисията ще предложи европейски подход за изследователска дейност и иновации в областта на енергетиката, включващ модернизирани стратегически план за енергийните технологии и стратегическа програма за изследователска дейност и иновации в областта на транспорта, с

ограничен брой основни приоритети и ясни цели.

- Комисията ще разработи инициатива за лидерство в световен мащаб в областта на технологиите и иновациите във връзка с енергетиката и климата, за да се даде тласък на създаването на работни места и растежа.

15. ЕС ще използва всички инструменти на външната политика, за да гарантира, че силният и единен ЕС конструктивно ще се ангажира със своите партньори и ще изразява единни становища по въпросите на енергетиката и климата.

- Комисията, заедно с върховния представител и заместник-председател и държавите членки, ще даде нов импулс на дипломацията в областта на енергетиката и климата.
- Комисията, заедно с върховния представител и заместник-председател, ще разработи активна програма за укрепване на енергийното сътрудничество на ЕС с трети държави, включително в областта на енергията от възобновяеми източници и енергийната ефективност.
- Комисията изцяло ще се възползва от външнотърговската политика на ЕС, за да насърчи достъпа до енергийни ресурси и до чуждестранни пазари за европейските енергийни технологии и услуги.